

Briuselis, 2020 12 14
COM(2020) 803 final

KOMISIJOS ATASKAITA

EUROPOS PARLAMENTUI

dėl Reglamento (ES) 2019/125 dėl prekybos tam tikromis prekėmis, kurios galėtų būti naudojamos mirties bausmei vykdyti, kankinimui ar kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ir baudimui, 31 straipsnyje nurodytos Kovos su kankinimu koordinavimo grupės veiklos ir konsultacijų

1. Įvadas

Pagal 2019 m. sausio 16 d. Reglamento (ES) 2019/125 dėl prekybos tam tikromis prekėmis, kurios galėtų būti naudojamos mirties bausmei vykdyti, kankinimui ar kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ir baudimui¹ (toliau – Reglamentas), 31 straipsnio 4 dalį reikalaujama, kad Komisija pateiktų Europos Parlamentui metinę ataskaitą dėl Kovos su kankinimu koordinavimo grupės veiklos, tyrimų ir konsultacijų. Ataskaita turi nepakenkti fizinių ar juridinių asmenų komerciniams interesams.

Šioje ataskaitoje pateikiama informacijos apie Kovos su kankinimu koordinavimo grupės veiklą 2019 m.

2. Reglamentavimo sistema

Reglamento tikslas – ribojant prekybą tam tikromis prekėmis užkirsti kelią mirties bausmės vykdymui, taip pat kankinimui ir kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui arba baudimui ES nepriklausančiose šalyse. Reglamente išskiriamos prekės, kurios:

- yra iš esmės smurtinio pobūdžio ir jomis visiškai neturėtų būti prekiaujama (II priedas), arba
- gali būti naudojamos teisėtais tikslais, kaip, pvz., teisėsaugai skirta įranga (III priedas) arba terapiniais tikslais naudojamos prekės (IV priedas).

Tokių prekių prekybai taikomi tam tikri apribojimai.

Todėl Reglamentu ribojama prekyba su ES nepriklausančiomis šalimis. Visų pirma, Reglamentu:

- i. uždrausta importuoti į ES, eksportuoti iš ES ir tranzitu vežti per ES II priede nurodytas prekes, kurios praktiškai naudojamos tik mirties bausmei vykdyti arba kankinimui. Taip pat uždrausta teikti bet kokią su tokiomis prekėmis susijusią techninę pagalbą, konkrečiai įskaitant mokymą jomis naudotis. Be to, uždrausta reklamuoti tokias prekes spaudoje ar internete arba per televizijos ar radijo reklamos laiką, taip pat jas rodyti ar siūlyti įsigyti parodose ar mugėse;
- ii. dėl III priede nurodytų prekių, kurios galėtų būti naudojamos mirties bausmei vykdyti arba kankinimui, tačiau gali būti naudojamos ir kitais, teisėtais (teisėsaugos), tikslais, nustatytas reikalavimas kiekvienu atskiru atveju gauti išankstinį eksporto leidimą. Išankstinį eksporto leidimą privaloma gauti ir norint teikti su šios kategorijos prekėmis susijusią techninę pagalbą ar tarpininkavimo paslaugas. Į III priedą neįtraukti: a) Reglamentu (ES) Nr. 258/20122 kontroliuojami šaunamieji ginklai; b)

¹ Reglamentas dėl prekybos tam tikromis prekėmis, kurios galėtų būti naudojamos mirties bausmei vykdyti, kankinimui ar kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ir baudimui, buvo priimtas 2005 m. liepos 30 d. (Reglamentas (EB) Nr. 1236/2005). Jis buvo iš dalies pakeistas kelis kartus, paskutinį kartą – 2016 m. lapkričio 23 d. Reglamentu (ES) 2016/2134, vėliau kodifikuotas kaip 2019 m. sausio 16 d. Reglamentas (ES) 2019/125 (OL L 30, 2019 1 31, p. 1).

² 2012 m. kovo 14 d. Reglamentas (ES) Nr. 258/2012, kuriuo įgyvendinamas Jungtinių Tautų protokolo prieš neteisėtą šaunamųjų ginklų, jų dalių ir komponentų bei šaudmenų gamybą ir prekybą jais, papildančio Jungtinių Tautų Konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą (JT šaunamųjų ginklų protokolą), 10 straipsnis ir nustatoma šaunamųjų ginklų, jų dalių ir komponentų bei šaudmenų eksporto leidimų sistema, importo ir tranzito priemonės (OL L 94, 2012 3 30, p. 1).

- Reglamentu (EB) Nr. 428/20093 kontroliuojamos dvejopo naudojamo prekės; c) pagal Bendrąją poziciją 2008/944/BUSP4 kontroliuojamos prekės;
- iii. reguliuojama prekyba prekėmis – cheminėmis arba vaistinėmis medžiagomis (IV priedas), kurios galėtų būti naudojamos mirties bausmei vykdyti (pvz., produktai, kurie galėtų būti naudojami mirties bausmei vykdyti žmogui išvirkščiant mirtiną injekciją). Nustatytas atskiras leidimas (Sąjungos bendrasis eksporto leidimas) siekiant kontroliuoti tokių anestetinių cheminių medžiagų eksportą ir neleisti jų perduoti naudoti mirties bausmei vykdyti išvirkščiant mirtiną injekciją, tačiau neribojant prekybos tokiomis cheminėmis medžiagomis medicinos, veterinarijos ar kitais teisėtais tikslais.

Draudžiamų ir kontroliuojamų prekių sąrašai pateikti Reglamento II, III ir IV prieduose.

3. Kovos su kankinimu koordinavimo grupės veikla

Kovos su kankinimu koordinavimo grupė (KKKG) įsteigta Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/2134, kad nagrinėtų su Reglamento taikymu susijusius klausimus.

KKKG yra platforma, kurioje valstybių narių ekspertai ir Komisija gali keistis informacija apie administracinę praktiką ir aptarti Reglamento aiškinimo klausimus, su nurodytomis prekėmis susijusius techninius klausimus, su Reglamentu susijusius pokyčius ir bet kokius kitus kylančius klausimus. Pagal 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstitucinį susitarimą dėl geresnės teisėkūros⁵ Komisija taip pat konsultuojasi su KKKG rengdama deleguotuosius aktus.

2019 m. KKKG surengė du susitikimus: balandžio 29 d. ir gruodžio 17 d., o juose pasikeista informacija įvairiais su Reglamento įgyvendinimu susijusiais klausimais (jie apibendrinti toliau).

3.1. Su pagrindiniu aktu susiję pokyčiai

KKKG informuota apie pokyčius, susijusius su pagrindiniu aktu, būtent Reglamento (EB) Nr. 1236/2005 kodifikavimą 2019 m. sausio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentu (ES) 2019/125. 2005–2018 m. kelis kartus buvo padaryta esminių pirminio Reglamento (EB) Nr. 1236/2005 pakeitimų. Siekiant aiškumo ir teisinio tikrumo jis buvo kodifikuotas. Kodifikuotuoju reglamentu panaikintas Reglamentas (EB) Nr. 1236/2005 ir konsoliduoti visi jo pakeitimai, tačiau kontroliuojamųjų prekių sąrašai nepakeisti.

Komisija taip pat pranešė KKKG apie deleguotojo akto projektą ir vėliau su šia grupe konsultavosi dėl minėtojo deleguotojo akto projekto, kuriuo iš dalies keičiama: i) kompetentingų institucijų sąrašas (I priedas) ir ii) paskirties šalių, kurioms galioja Sąjungos bendrasis eksporto leidimas, sąrašas (V priedas) (įtraukiama Gambija ir Madagaskaras). ES nepriklausančios šalys iki šiol į V priedą būdavo įtraukiamos, jeigu ratifikuodavo atitinkamą tarptautinį susitarimą ir taip įsipareigodavo panaikinti mirties bausmę dėl visų nusikaltimų.

³ 2009 m. gegužės 5 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 428/2009, nustatantis Bendrijos dvejopo naudojimo prekių eksporto, persiuntimo, susijusių tarpininkavimo paslaugų ir tranzito kontrolės režimą (OL L 134, 2009 5 29, p. 1).

⁴ Tarybos bendroji pozicija 2008/944/BUSP, nustatanti bendrąsias taisykles, reglamentuojančias karinių technologijų ir įrangos eksporto kontrolę (BUSP) (2020/C 85/01) (OL C 85, 2020 3 13, p. 1–37).

⁵ OL L 123, 2016 5 12, p. 1.

Šalys, kurios nėra Europos Tarybos narės, turi būti be išlygų ratifikavusios Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto (TPPTP) antrąjį fakultatyvinį protokolą⁶. Gambija TPPTP antrąjį fakultatyvinį protokolą ratifikavo be išlygų. Taip pat tai padarė Madagaskaras ir 2017 m. į sąrašą įtrauktos šalys⁷.

3.2. Informacija apie prekybą. Duomenų teikimas

Kad pagal Reglamento (ES) 2019/125 31 straipsnio 4 dalį parengtų metinę ataskaitą, Komisija kartu su KKKG nariais peržiūrėjo iš ES valstybių narių gautų ir vis dar negautų ankstesnių metų (2017 ir 2018 m.) duomenų ataskaitų būseną. Komisija pabrėžė, kad teikti ataskaitas privalo visos valstybės narės, net jei eksporto leidimų nebuvo išduota arba nebuvo atsisakyta jų išduoti.

Ataskaitų teikimą vertindamos plačiau, Komisija su KKKG svarstė galimybę į ataskaitas įtraukti tokius klausimus kaip i) informaciją apie leidimus teikti tarpininkavimo paslaugas ir techninę pagalbą, taip pat ii) informaciją apie naudojamą Sąjungos bendruoju eksporto leidimu. KKKG taip pat aptarė galimybę į reguliaraus ataskaitų teikimo procesą įtraukti galutinius naudotojus. Viena nacionalinė kompetentinga institucija išreiškė nuomonę, kad tokia informacija Komisijai turėtų būti teikiama tik paprašius, laikantis 26 straipsnio 2 dalies.

Remdamasi tuo, kas išdėstyta pirmiau, Komisija KKKG informavo ketinanti tuomet, kai bus rengiamasi teikti 2019 m. ataskaitas, atnaujinti ataskaitos formą, kad į ją būtų įtraukta daugiau duomenų.

3.3. Reglamento (ES) Nr. 2019/125 peržiūra

Komisija informavo KKKG apie 32 straipsnyje nustatytą Reglamento peržiūros procesą. Laikydamosi Geresnio reglamentavimo gairių, Komisija 2019 m. liepos mėn. paskelbė veiksmų gaires, kuriose buvo nurodyta proceso apimtis, konsultavimosi būdai, suinteresuotųjų šalių dalyvavimo galimybės, taip pat pateiktas preliminarus tvarkaraštis. Komisija taip pat pranešė KKKG, kad atlikdama peržiūrą (ir laikydamosi Reglamento 32 straipsnio), siekė gauti informacijos apie konkrečias Reglamento dalis: 33 straipsnyje nurodytas sankcijas ir 10 bei 14 straipsniuose nurodytas papildomas nacionalines priemones.

Komisija paragino KKKG dalyvauti peržiūros procese – perduoti jai valstybių narių nuomonę, pastabas, pasiūlymus ir informaciją apie geriausią patirtį, taip pat spragas, kurių jos galbūt pastebėjo praktiškai įgyvendindamos Reglamentą. Pateikta pasiūlymų subendrinti rizikos vertinimo gaires arba įdiegti sistemą, kurioje būtų galima tinkamu formatu keistis nuomonėmis apie eksporto paskirties šalis.

KKKG taip pat paraginta aktyviau informuoti apie viešąsias konsultacijas ir pasirūpinti, kad jose atitinkamai dalyvautų kitos jų administracijos dalys.

⁶ TPPTP antrojo fakultatyvinio protokolo 2 straipsnyje nustatyta, kad šalis ratifikavimo ar prisijungimo metu gali daryti išlygą, kuria numatomas mirties bausmės taikymas karo metu (pripažinus asmenį kaltu karo metu padarius labai sunkų karinio pobūdžio nusikaltimą).

⁷ 2017 m. spalio 18 d. Reglamentas (EB) 2018/181, kuriuo į sąrašą įtraukiamos Dominikos Respublika, San Tomė ir Prinsipė, taip pat Togas.

3.4. Kovos su prekyba kankinimui skirtomis prekėmis aljansas

Komisija atnaujino informaciją apie padėtį, susijusią su Kovos su prekyba kankinimui skirtomis prekėmis aljansu, visų pirma nurodė, kad 2019 m. birželio 28 d. buvo priimta JT Generalinės Asamblėjos rezoliucija dėl kovos su prekyba kankinimui skirtomis prekėmis, siekiant įvertinti galimų bendrų tarptautinių standartų nustatymo perspektyvumą, taikymo sritį ir parametrus⁸. Rezoliucija padėti būsimos JT veiklos šioje srityje pagrindai. Komisija įrodė esanti pasiryžusi kovoti su prekyba kankinimui skirtomis prekėmis remdama JT vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuro tolesnius veiksmus dėl šios rezoliucijos įgyvendinimo.

⁸ JT Generalinės Asamblėjos 2019 m. birželio 28 d. priimta rezoliucija A/73/L.94 „Towards torture-free trade: examining the feasibility, scope and parameters for possible common international standards“.